

## TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

03.07.2005 gün ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ  
HDP Siirt Milletvekili

| TBMM BAŞKANLIĞI |                                                                       |                |
|-----------------|-----------------------------------------------------------------------|----------------|
| Tali Komisyon   | - İnsan Haklarını İnceleme<br>- Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler |                |
| Esas Komisyon   | Adalet                                                                |                |
| Tarih :         | 12 Ekim 2018                                                          | Esas No: 2/942 |

TBMM  
KANUNLAR ve KARARLAR BSK LİGİ  
09 Ağustos 2018  
Numara:

T B M M  
GENEL EVRAK  
09 Ağustos 2018  
No: 335273

EBYS'YE  
AKTARILMIŞTIR

## GENEL GEREKÇE

Çocuk Hakları Sözleşmesi Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 yılında kabul edildi. Türkiye, sözleşmeyi çekince koyarak kabul etmiştir. Çocuk haklarının kabulüne rağmen hala Türkiye’de kendilerine verilen haklarını bilmeyen, bu haklarını savunamayan 22 milyon 883 bin 288 çocuk var.

Devletin ihmali tavrı ve kamu görevlilerinin görevlerini ifa ederken çocuklara uyguladıkları şiddet yöntemleri, yersiz gözaltı ve tutuklamalar ağır yargı mekanizması içerisinde önemli bir sorun alanı teşkil etmektedir. Nitekim BM çocuk hakları komitesi ve BM İnsan Hakları komitesinin kararlarına göre, **“Hiçbir çocuk yasa dışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması, alıkonulması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak en son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır.”** Oysa özellikle son dönemde çocukların tutuklanıp cezaevine konulduğu, 15–18 yaş arası bu çocukların Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılanmakta olduğu, işkence ve şiddete maruz kaldıkları bilinmektedir. Bu durum Türkiye’nin altına imza attığı sözleşmelere uymayarak çocuk haklarını ciddi biçimde ihlal etmeye devam ettiğini göstermektedir. Üstelik bu çocukların cezaevlerinde yaşadıkları hak ihlalleri ciddi boyutlara ulaşmış olup Pozantı Cezaevi’nde yaşanan elim olaylar bunun açık bir ifadesidir.

Kaldı ki, tüm uluslar üstü mevzuatın işaret ettiği ve 18 yaşına kadar her bireyin çocuk kabul edileceğine dair hüküm mevzuatta yerini bulamamakta, Türkiye’deki mevzuatta on beş yaşın üstündeki bireyler fiili durumda yetişkin sayılmaktadır. Özü itibariyle bir tedbir olan tutuklama çocuklar açısından bu niteliğini yitirmiş olup 15 yaş kabul edilen sınır ile çocuklar, cezaevinin olumsuz, çocuk gelişimine aykırı koşullarına mahkûm edilmektedirler. Çocuklarına gerekli olan kamusal ilgiyi göstermeyen Türkiye, izlediği yanlış politikalar, kanun maddeleri ile sonucu çocukların cezaevlerinde hayatlarının ellerinden alınmasına neden olmaktadır. Adalet Bakanlığı verilerine göre Kasım 2012 tarihi itibariyle cezaevlerinde 1943 tutuklu ve hükümlü çocuk bulunmaktadır. Nitekim gözaltında, işkencede, cezaevinde hayatı elinden alan, intihara sürüklenen çocuk hikâyeleri gün geçtikçe artmakta, yasama ve yargı buna sessiz kalmaktadır.

Netice itibariyle Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, uluslararası sözleşmeler uyarınca, 18 yaşına kadar her bireyin “**çocuk**” kabul edilmesi yasal bir zorunluluktur. Adalet sisteminde her daim çocuğun yüksek yararının göz önünde bulundurulması elzemdir. Buradan hareketle, adalet mekanizması içerisinde her çocuğa **yaşına özgü** muamelelerde bulunulmasının ve çocuk adalet sistemi içinde yer alan çocuklarla ilgili verilecek kararlarda çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmasına son çare olarak başvurulması zaruridir. Değişiklik Teklifine konu Çocuk Koruma Kanunu'nda da; 18 yaşına kadar her bireyin “**çocuk**” kabul edilmesinin yasal bir zorunluluk olduğu, hiçbir ayırım gözetmeden her çocuğun yaşaması, gelişmesi, yaşama katılımının sağlanması ve tüm düzenlemelerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerektiği, Çocuk adalet sistemi içinde yer alan her çocuğa **yaşına özgü** muamelelerde bulunulmasının ve çocuk adalet sistemi içinde yer alan çocuklarla ilgili verilecek kararlarda çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmasına son çare olarak başvurulması gerektiği, Adalet sistemine -her ne sebeple olursa olsun- giren çocuğun toplumdan izole edilerek cezalandırılmasının değil, eğitici ve onarıcı bir yaklaşım sergilenerek toplum içinde toplumla bütünleşmesinin sağlanmasının yasal bir zorunluluk olduğu, başta cezaevleri olmak üzere tüm kapalı kurumların şiddet oluşmasına ortam yarattığının ve kapalı kurum yapısının çocuk adalet sisteminin felsefe ve yaklaşımına aykırılık taşıdığı, Çocukların yaşadıkları hak ihlallerinin gerek çocukların yaşamında gerekse toplumda kalıcı ve telafisi çok zor izler bıraktığının göz önünde bulundurulması hususları vurgulanmaktadır.

Hal böyle iken, çocukların özgürlüklerinin sınırlanması gerekliliği ve uluslararası sözleşme ve mevzuatta 18 yaşına kadar herkesin çocuk olarak kabul edilmesinden hareketle bir kanun teklifi hazırlama zarureti hasıl olmuştur. Uluslararası sözleşmeler ışığında çocukların özgürlüklerinin kısıtlanması “en son” çaredir. Alternatif tedbir ve yöntemlerle suça yönelen çocukların toplumla bütünleşmesi hem çocuklar hem toplum için yaşamsal bir öneme sahiptir

## MADDE GEREKÇELERİ

**Madde-1:** Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, uluslararası sözleşmeler ve değışiklik teklifine konu 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca, 18 yaşına kadar her bireyin “**çocuk**” kabul edilmesi yasal bir zorunluluk olup çocuk adalet sisteminde de çocuğun yüksek yararının göz ardı edilmemesi önem arz etmektedir. Buradan hareketle, çocuk adalet sistemi içinde yer alan her çocuğa yaşına özgü muamelelerde bulunulmasının ve çocuk adalet sistemi içinde yer alan çocuklarla ilgili verilecek kararlarda çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmasına son çare olarak başvurulması amacıyla kanun değışikliği teklif edilmektedir. Zira henüz on beş yaşında olan çocukların maruz kaldığı tutuklama tedbirinin yeniden ele alınması ve bu yaş sınırının on sekiz olarak belirlenmesi gereklilik arz etmektedir.

**Madde-2:** Kanunun yürürlük tarihini belirtmektedir.

**Madde-3:** Kanunun uygulanmasına dair hükümdür.

**03.07.2005 GÜN VE 5395 SAYILI ÇOCUK KORUMA KANUNU'NDA  
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

**Madde-1:** (1) 03.02.2014 gün ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

***“Tutuklama yasağı***

***Madde 21- (1) Onsekiz yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.”***

**MADDE 2-** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 3-** (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.